

«Стратегія реформ і модернізації: чи відбувся прорив?»

■ Яна СТАДІЛЬНА.
Фото автора.

Наступне засідання Міжпарламентської асамблеї Україна–Польща відбудеться в Києві в березні–квітні. Для його підготовки до нашої столиці приїде співголова асамблеї з польської сторони – віце-Маршал Сейму, голова фракції правлячої партії «Право і справедливість» у парламенті Ришард Терлецький. Про це домовлено під час зустрічей у Варшаві заступника

Голови Верховної Ради України Оксани Сироїд, яка після офіційних переговорів завітала до Лодзі на ІХ форум «Європа–Україна» (24–26 січня 2016 року).

«Стратегія реформ і модернізації: чи відбувся прорив?». Саме так організатори заходу сформулювали назву комплексу цьогорічних дебатів щодо успіхів та прорахунків України на її шляху до Європи. Гостре обговорення процесів, що відбуваються в нашій державі та Євросоюзі, тривало протягом трьох днів на більш як 40 панельних дискусіях. Було чимало цікавих доповідей і презентацій. Зокрема, проект Національного форуму «Трансформація України», презентували (як міжнародні координатори) чеський політик, європейський комісар з питань розширення і політики добросусідства (2010–2014) Штефан Фюле та нинішній глава представництва Євросоюзу в Україні Ян Томбінський, а також (як національні координатори) Михайло Харій та Анатолій Кінах.

Загалом у форумі взяли участь майже 500 урядовців, політиків, бізнесменів, представників державних структур, органів місцевого самоврядування, вищих навчальних закладів, неурядових, громадських та міжнародних організацій з України, ЄС, зокрема країн Східного партнерства, та США.

Однак зустрічам у Лодзі вирішили «підлити оливи у вогонь», запросивши до Польщі низку дуже одіозних для українців співрозмовників. Та дещо передали куті меду. Тож двоє народних депутатів України – Єгор Соболев і Тетяна Чорновол бойкотували зібрання, бо планувалося, що вони братимуть участь в одній із дискусійних панелей разом із особою, яка в Україні є персоною нон грата, – депутатом Європарламенту Янушем Корвіном-Мікке.

Утім, українська делегація гідно пройшла через дебати як з агресивними проросійськи налаштованими європейськими політиками, так і з як ніколи активними росіянами, що висадили в Лодзі масований строкатий десант. На щастя, не всі дискусії форуму були заполітизовані.

«Ми хочемо разом із Україною створювати нову Європу»

Польща бажає створювати нову Європу. У Варшаві наполягають: європейці попри те, що в них багато своїх проблем, мають «дивитися трохи далі власного носа і розмовляти про Україну та з Україною».

Підтвердженням саме такої політики стало високе представництво з боку приймаючої сторони, адже від-

кривали захід Маршал Сейму РП Марек Кухцінський і міністр закордонних справ Вітольд Ващиківський. Польський уряд представляли віце-прем'єр-міністр та міністр культури Пьотр Глінський, а також перший віце-міністр з питань розвитку Єжи Квєцінський. Саме тому голова Ради Програми економічного форуму Зігмунд Бердховський, вітаючи гостей, відповів тверде «так!» на своє ж запитання, чи має нині Європа, що потерпає від кризи та біженців, дискутувати про Україну. «Відповідь «так» не тільки тому, що нас об'єднують багатотисячолітні спільні історії й що це наш найбільший сусід, велика європейська країна з величезними устремліннями розвитку, а й тому, що ми хочемо разом із Україною створювати нову Європу!» – наголосив головний організатор форуму.

Заступник Голови Верховної Ради Оксана Сироїд, яка взяла участь не тільки у відкритті форуму, а й в одній із його дискусій, підкреслила: європейський вибір України – це рішення не політиків, а всієї нації, яке люди і нині захищають ціною власного життя. Тому пані Сироїд зауважила, що сьогодні Європа не має права говорити про скасування санкцій, застосованих до Росії.

Голова парламенту Грузії Давид Усупашвілі підтримав українську колегу, заявивши, що народи України і Грузії поділяють не тільки історію, а й сьогодення, бо захищають свою незалежність від агресії ззовні. Усупашвілі підкреслив, що задля цього грузинський народ готовий стати пліч-о-пліч з українцями. «Вибір Європи – це вибір не тільки раціональний, а й екзистенціальний», – зазначив він.

Своєрідною формою резюме нинішнього політичного процесу, що є логічним продовженням утілення в життя Угоди про асоціацію України з Євросоюзом, назвав форум у Лодзі Маршал Сейму РП Марек Кухцінський. Він нагадав усім присутнім, що Україна заплатила й продовжує платити вели-

■ ДОВІДКА

Форум «Європа–Україна» організовано 2007 року Інститутом Фонду східних досліджень у рамках порядку денного відомого Економічного форуму в Криниць-Здруй, який іще називають «Центральноєвропейським Давосом». Уже другий рік поспіль захід проводять у Лодзі.

чезну ціну за цей вибір. Марек Кухцінський зацентрував увагу учасників форуму на тому, що нарешті Україна відійшла від стратегії багатовекторності і робить певні кроки, аби наблизитися до Євросоюзу. Але процес реформ не є швидким та легким, і це добре пам'ятає Польща, яка також колись розпочинала свою трансформацію. Приміром, омріяна зона вільної торгівлі з країнами ЄС, з одного боку, є чудовою можливістю для української економіки, але з другого – великою проблемою для вітчизняних підприємців.

А міністр закордонних справ Польщі Вітольд Ващиковський наголосив, що Польща ніколи не прийме порушення Росією міжнародного права та всіляко підтримуватиме Україну на її шляху до Європи. «Мені здається, що Росія не захоче швидко залагодити конфлікт в Україні, бо для неї це частина геополітичного плану, а не просто бажання покарати Україну. Виконання Мінських домовленостей «кульгає», але це дає час Україні на здійснення реформ», – зауважив він. І додав: коли міжнародна спільнота зможе «купити» рік чи два, аби Україна могла здійснити внутрішні реформи, то це буде «величезний успіх» для закріплення демократії в Україні. Пан міністр зазначив: російсько-український конфлікт має бути розв'язаний політичними методами, зокрема за допомогою санкцій.

Віце-президент Європарламенту Йоан Мірча Пашку, який теж узяв участь у відкритті форуму, заявив його учасникам про важливість співпраці з українським урядом і налагодження кращих зв'язків із громадянським суспільством в Україні. «Євросоюз підтримує Україну в заходах проти корупції, яка вважається однією з найбільших проблем, і в подальшому проведенні реформ, зокрема щодо децентралізації», – сказав віце-президент Європарламенту. І зауважив, що співпраця з Україною є для ЄС водночас і викликом, і метою.

Реформи без стратегічного плану

Поки що Україні вдалося уникнути економічної та політичної катастрофи й нарешті розпочати процес глибоких структурних реформ. Про це йшлося в аналітичній доповіді, яку представив на форумі в Лодзі Центр ім. О. Разумкова.

На думку експертів, 2015 рік в Україні був позначений економічною, політичною, військовою та міжнародною нестабільністю. Але після підписання Мінських протоколів на початку режиму припинення вогню конфлікт із Росією пройшов фазу «низької інтенсивності». Загалом реформи в Україні почалися в скрутних умовах за відсутності в уряду стратегічного плану.

Цікавою й гострою була дискусія про транскордонне співробітництво. У ній узяли участь народні депутати України Анатолій Матвієнко, Михайло Довбенко та Оксана Юринець. Серед запрошених до неї був і провідний науковий співробітник Центру партійно-політичних досліджень Інституту Європи Російської Академії наук Борис Гуселетов, який спробував на прикладі співробітництва Белгородської та Харківської областей переконати співрозмовників у тому, що українцям і росіянам потрібно вже шукати точки дотику, готуватися до нових, повоєнних часів. На ці заклики щодо повернення до братерської дружби Анатолій Матвієнко відповів, що відносини України та Росії для українців – це велика рана, велика трагедія, велика біда. Для росіян же

вони є лише великою ностальгією, від якої вони мучаться. «Це два різні відчуття, – зазначив український політик. – Якщо ми не знайдемо спільної платформи відчуття, то не знайдемо й точок дотику для співпраці. Ви казали про еру Обама, Меркель, Порошенко, Путін, які скоро стануть історією. А я хотів би зауважити, що всі ці можновладці, окрім Путіна, залежать від людей, від свого народу. А путінська ера – це коли народ залежить від Путіна. І це велика різниця. І я не бачу перспективи за таких різних підходів шукати можливість порозумітися. Демократична держава – це держава, яка вміє жити із сусідами. Якщо держава не вміє жити із сусідами, то це недемократична держава».

Зробивши цей відступ, народний депутат України запропонував країнам, які входять до Карпатського євро-регіону, обрати Івано-Франківську область для впровадження пілотного проекту комплексних змін. Щоб цей регіон перший увійшов до Європи зі своїми стандартами, звичаями, планами та цікавими умовами для розвитку бізнесу. Для цього наприкінці березня – на початку квітня планується провести в Івано-Франківську конференцію парламентаріїв семи країн Карпатського регіону, аби спільно розробити цей масштабний проект.

Виступаючи з доповіддю під час цієї дискусії, народний депутат України Михайло Довбенко зазначив, що Верховна Рада має внести зміни до закону про транскордонне співробітництво. Про які законодавчі новели йдеться, пан Довбенко розповів в інтерв'ю «Вічу»:

– Є три моменти. По-перше, 16 травня 2012 року ратифікували Протокол № 3 до Європейської Рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями стосовно об'єднання єврорегіонального співробітництва. Такот, у законі немає статті про те, як мають інформувати суб'єкти трансрегіонального співробітництва наші парламенти та інституції про плани своєї роботи. По-друге. У нас немає можливості заснування євротранскордонного співробітництва, а треба, щоб у законі це було. По-третє, не врегульовано питання сплати внесків для заснування цього Єврокарпатського об'єднання.

Правда, культура та історична пам'ять

Міністр культури Польщі Пётр Глинський на одному з пленарних засідань поділився з учасниками форуму своїм розумінням процесів, які нині відбуваються в суспільстві. На його думку, релігія, культура та історична пам'ять є компонентами визначення поняття нації і політичної спільноти. Це є об'єднувальними засадами. З думкою польського міністра погодився український міністр молоді та спорту Ігор Жданов. Ну, а оглєсками гості форуму підтримали слова знаменитого російського письменника Віктора Єрофєєва, який заявив, що від душі бажає Україні всього найкращого та успіху, бо вільна, демократична Україна вселяє єдину надію на можливість для демократичних перетворень у Росії.

Схожу думку висловив і соратник відомого російського опозиціонера Бориса Немцова Ілля Яшин під час іншої дискусії в рамках форуму.

Він убачає прямий вплив ситуації в Україні на ситуацію в Росії: «Успішна історія України стане крахом для путінської Росії». Але на запитання із залу, що роблять патріоти Росії для України, опозиціонер відповів: кажуть правду!

Проект Національного форуму «Трансформація України» презентували чеський політик, європейський комісар з питань розширення і політики добросусідства (2010–2014) Штефан Фюле та нинішній глава представництва Євросоюзу в Україні Ян Томбінський, а також Михайло Харій та Анатолій Кінах

Після дискусії я зауважила пану Яшину: мовляв, з України дії російської опозиції видаються дуже слабкими й «беззубими». Узяти хоча б той траурний марш після смерті Бориса Немцова... Чи не замало в нинішній ситуації просто казати правду?

– А ви думали, що люди після траурного маршу підуть Кремль штурмувати? Навряд чи це привело б до якогось успішного результату. Насправді, казати правду в сучасній Росії сьогодні означає набратися мужності, дотриматися певної послідовності. Це не так легко, як здається збоку. Як на мене, у Росії відбувається певне накопичення критичної маси. І кожне слово правди, як та вода, що камінь точить, врешті спричинить майбутні зміни.

«Якщо їдуть танки, то ми в Польщі називаємо це війною»

Скандали в Лодзі почалися одразу. У дискусії, в якій брала участь Оксана Сироїд, палко захищав інтереси путінської Росії завідувач кафедри зв'язків із громадськістю МДІМВ Валерій Соловей.

Дискусії під час форуму

Він наполягав, що марно Європі та Україні очікувати на розвал Росії, що жоден із російських лідерів ніколи в житті не віддасть Крим, який «забрано хоч і незаконно, але справедливо». А ще, на думку російського учасника дискусії, «Україна не має постконфліктного образу й не знає, що їй робити з Донбасом», а «блокадою Криму карає місцеве населення півострова за те, що воно проголосувало за приєднання до РФ». По закінченні цих відвертостей Оксана Сироїд висловила протест проти виступу представника Росії й вийшла із зали ще до офіційного завершення дискусії. Більшість присутніх у залі українців також покинули приміщення.

Наступного дня після виступу заступника голови адміністрації Президента України Дмитра Шимківа де-

путат Державної Думи РФ Тетяна Москалькова висловила сумнів щодо наявності російської агресії на Сході України. «На чому ґрунтується ваша теза про агресію Росії щодо України?» – запитала вона Дмитра Шимківа під гул незадоволення, що піднявся в залі. У дискусію втрутився модератор, який заявив: «Якщо їдуть танки, то ми в Польщі називаємо це війною». Зала вибухнула оплесками.

Натомість заступник голови адміністрації Президента, коментуючи слова Москалькової про те, що, мовляв, в Україні не працюють підприємства й занепадає економіка, зазначив: наша держава протягом останніх років визначилася з тим, що для неї критично необхідним є досягнення незалежності від Росії. «Росія бажає поцілунку смерті, а ЄС пропонує нам рівноправне партнерство. Україна обрала ЄС, це наш пріоритет, і ніхто в Кремлі цього не змінить. Росія поширює брехню про Україну, вбиває та принижує наших людей. Ви хочете фактів? 6 тисяч російських солдатів перебувають на території України. Це підтверджено різними джерелами, й ця цифра зареєстрована. Це російські танки, які не виробляються в США чи Туреччині, але їдуть на Донбасі. 60 тисяч російських військових стоять біля українського кордону. Росія анексувала Крим, і санкції запровадили саме через це. Це було проти волі громади. Чому торгівля на анексованій території відбувається в російських рублях, а не в іншій валюті? А ще один факт – збитий «Боїнг», – так відповів Москальковій Дмитро Шимків.

«Шоу вампірів»

Увечері другого дня форуму серед його учасників з'явилася «регіоналка» Ірина Бережна, яка нині позиціонує себе поборником прав людей на окупованих територіях України.

Народний депутат України **Дмитро Добродомов** поставив Ірину Бережну в досить неприємне становище своїми запитаннями щодо її активної участі в ток-шоу на російських телеканалах. Нагадаємо: в ефірі пропагандистської програми «Вечір із Володимиром Соловйовим» 29 листопада 2015 року Бережна заявила, що «Україна перетворюється на терористичну державу УкроїДІЛ». Але модератор панелі не дав можливості «правозахисниці» відповісти на запитання. На думку пана Добродомова, це було зроблено навмисно, щоб аж надто не напружувати атмосферу, й такі дискусії, на щастя, не є показовими.

Своїми враженнями поділилася з «Вічем» народний депутат України **Оксана Юринець**. Вона зауважила, що в підсумку нічого доброго не вийшло, форум цими дебатами тільки заполітизували, хоча раніше він був цивілізованим дискусійним майданчиком, привабливим для економістів та інвесторів. «І ми маємо до цих персонажів [представників РФ. – Ред.]

БЛІЦ-ІНТЕРВ'Ю

Заступник Голови Верховної Ради України Оксана СИРОЇД:

– Чи не відчуваєте ви втоми Європи від України? Адже на форумі активно дискутують з приводу того, чи зміниться щось в Україні протягом, скажімо, року.

– Кожен дбає про себе. Європа мусить дбати про себе. І ми не повинні діяти так, аби когось зробити приємне. Неправильно будувати свою політику з такої позиції. Тож не треба думати, хто від нас втомився й чому або як нам їх розвеселити. Треба думати, як жити й працювати так, щоб нашим людям було добре й з нами було цікаво. Тоді все буде нормально. Україні ще бракує власної державної ідентичності. Люди свою ідентичність уже відчувають, а от держава ще її не знайшла. І це великий виклик для України як для держави – оцю свою ідентичність знайти й будувати Україну в Україні.

– На ваш погляд, чи остаточно ми покінчили з багатовекторністю?

– Не уявляю собі, як нині може бути якась багатовекторність. Я не люблю слова «зрада», але політика й зовнішньополітичний вибір уже зроблені людьми. Свій цивілізаційний вибір українці зробили під час Революції гідності.

– Що, на вашу думку, дають політикам такі дискусійні майданчики?

– Будь-які дебати стосовно взаємодії є корисними, бо вони дають змогу донести головні ідеї до наших європейських партнерів. Це можливість неформального спілкування, можливість почути тих політиків, які є поза межами України, але займаються українською тематикою. Такий форум є дуже важливим і з точки зору інформованості, можливості комунікувати й впливати. На жаль, організатори допустили багатьох людей, які є деструкцією для цього форуму.

апелювати, бо вони справді до кінця не розуміють, що Україна є європейською державою. На цьому форумі, сподіваюся, вони почули конкретні аргументи людей, які вказали представникам Росії їхнє місце. Скільки людей ми вже поховали, який біль терпимо – усе це пролунало тут у дебатах із ними. Ми не маємо стокгольмського синдрому, щоб виправдовувати агресію», – наголосила пані Юринець.

В останній день форуму на свій «сольник» вийшов одіозний Сергій Марков. Під час його виступу слухачі та учасники панелі відверто сміялися. Не витримавши, росіянин голосно заявив: «Смійтеся! Смійтеся голосніше! Я заряджаюся від вашої ненависті!». Апелював до Маркова український політолог **Юрій Романенко**, який ще напередодні дискусії в кулуарах форуму почав, як нині кажуть, тролити свого опонента. І так вдало, що організатори побоювалися садити їх поруч.

вони виправляють трохи викривлене в європейців сприйняття проблеми Росії та проблеми Путіна. Виступи й поведінка рупорів російської політики допоможе європейцям зрозуміти, що проблема є глибшою, ніж їм здається. Вона ширша, ніж проблема Путіна. І коли вони нині думають над стратегією відносин із Росією, то повинні цей чинник

враховувати, усвідомлювати, що навіть із відходом Путіна від влади його «епоха» автоматично не завершиться, – вважає співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру ім. О. Разумкова **Олексій Мельник**. Він порадив європейцям записи виступів російських представників періодично показувати по телевізору, щоб європейці знали й пам'ятали, з ким вони мають справу.

Покажіть Маркова європейцям!

– Хоча я й поділяю позицію Оксани Сироїд та більшості українських політиків, які брали участь у дискусіях, водночас бачу й користь від того, що учасникам форуму надано можливість послухати Маркова, Москалькову, Солов'я. Бо

БЛІЦ-ІНТЕРВ'Ю

Заступник міністра закордонних справ Республіки Польща Марек ЗЮЛКОВСЬКИЙ:

– Колись ми разом із вами із захопленням спостерігали за подіями Помаранчевої революції. Тоді ви були послом Польщі в Україні. Відтоді багато подій відбулося в нашій державі. Як думаєте, чи не очікує на Україну пропутінський реванш?

– Про такий сценарій я навіть говорити не хочу. Мене надихає на оптимізм те, що вперше Україна прийняла рішення відійти від політики багатовекторності й затвердила єдиний можливий напрям руху – європейський. Це дуже позитивно. Колись за радянських часів існувала спільнота країн економічного співробітництва. Ми вийшли з цього утворення ще 1991 року й відтоді аж до 2004-го зробили дуже багато задля того, щоб нарешті увійти до спільноти європейських країн. Ви зробили свій вибір лише два роки тому, підписавши Угоду про асоціацію з ЄС. Це саме той шлях, що приведе до економічного розвитку. Заслуга українців, які вийшли на Майдан 2004-го та 2014-го, в тому, що вони врешті змусили владу прийняти однозначне рішення про єдиний можливий для країни шлях.

– Чи стане успіх України кроком для путінської Росії? Саме на це очікують представники несистемної російської опозиції, які є заслабкими для власної боротьби із системою.

– Я бажаю вам добросусідських відносин із Росією. Так повинно бути, хоч би як це побажання нині вами сприймалося. Зрозуміло, що такі відносини мають будуватися за правилами демократичних цінностей. Ще 15 років тому один із ваших президентів сказав, що Україна – це не Росія, тож треба від цього відштовхуватися й впевнено тримати свій курс.

– Чи має Україна стільки часу на подолання шляху до ЄС, скільки мала Польща? Адже в умовах війни час працює проти нас.

– Перед вами все наступне тисячоліття. В Україні є час і добрий час.

– Чи змінилася політика Польщі щодо України з приходом нового польського уряду?

– Польща продовжує стратегічне партнерство з Україною.

